

1. Demografické charakteristiky

V souvislosti se zrušením vojenského újezdu Brdy došlo k 1. 1. 2016 ke změně hranice kraje, což se projevilo zvětšením jeho území o 8 788 ha a zvýšením počtu obyvatel kraje o 19 osob. Vzhledem k tomu, že se nejedná o významnou změnu, jsou v této analýze všechny údaje publikovány podle územní struktury platné v příslušném roce. Demografické údaje přepočtené v celé časové řadě na území kraje (okresů, správních obvodů) platné k 1. 1. 2016 jsou k dispozici v Demografické ročence krajů (okresů, správních obvodů), kterou naleznete na našich internetových stránkách v nabídce Statistika / Obyvatelstvo.

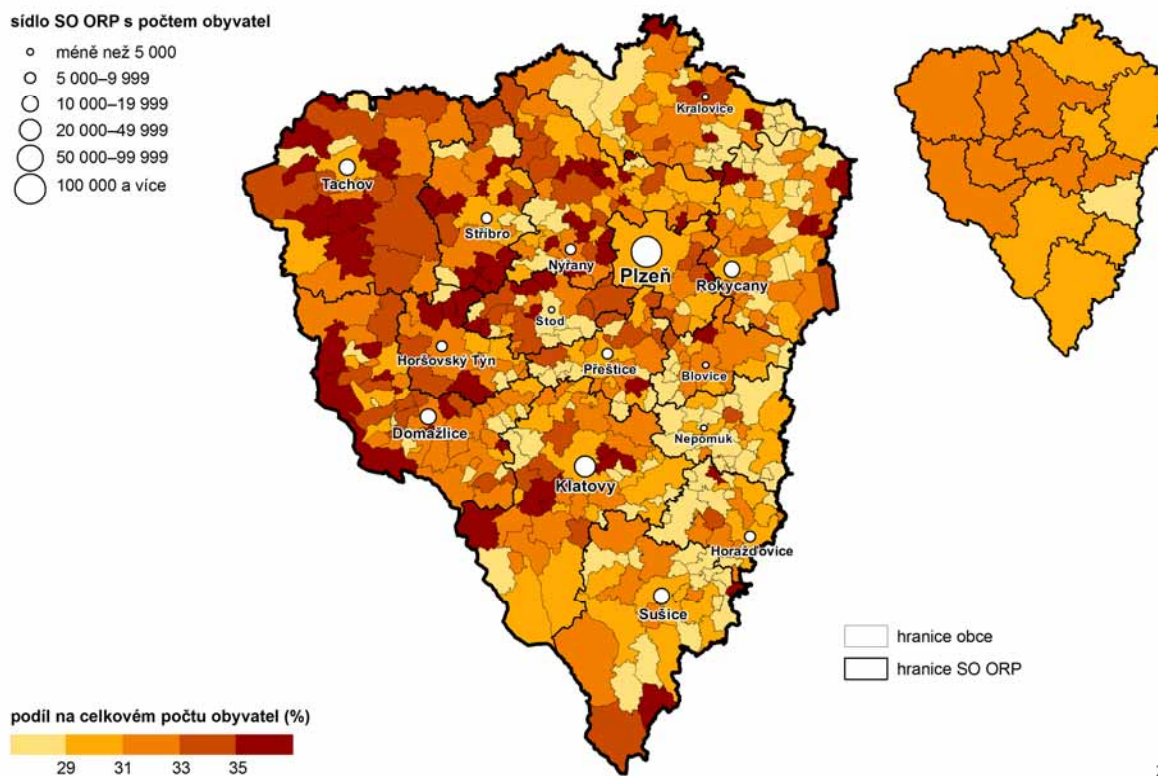
Vývoj počtu juniorů, změny věkové struktury, index stáří

Stárnutí populace, téma, které je v posledních letech citované demografickými analýzami, a které se i přesto, že si jeho důsledky možná ještě plně nepřipouštíme, zásadně dotýká všech aspektů našeho života a může zcela zásadně ovlivnit i naši budoucnost. A je to právě vývoj mladé generace, jehož protichůdný trend působí napříč vývoji seniorské složky populace a zásadně se tak podílí na současné demografické situaci v naší společnosti.

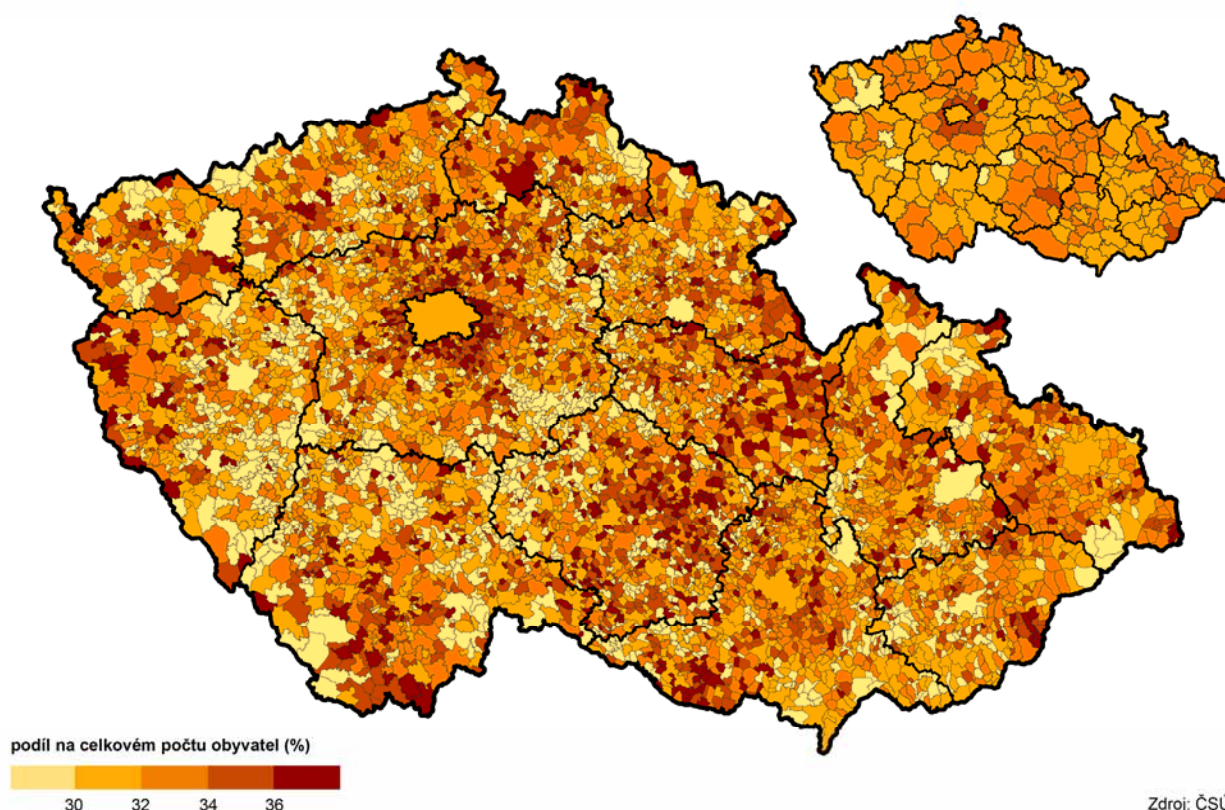
Na jedné straně tak stojí rostoucí počet seniorů vlivem zkvalitnění zdravotní péče a s tím související snižování úmrtnosti, a na straně druhé snižování mladších věkových skupin, jakožto důsledek řady faktorů kromě jiného poklesu úrovně plodnosti a porodnosti. A právě tento vývoj a jeho vliv nejen na věkovou strukturu je možné pozorovat s určitými diferencemi i na úrovni regionální populace v rámci jednotlivých územních administrativně správních struktur České republiky.

Od roku 2001 došlo v Plzeňském kraji k poklesu obyvatel ve věku do 29 let o více než 32 tis. osob. Zatímco na začátku sledovaného období v roce 2001 tvořila mladá generace 38,3 % z celkového počtu obyvatel kraje, do roku 2016 se její podíl snížil o 7,5 procentního bodu na 178 593 osob. Mezi kraji se jedná o druhý nejnižší podíl mladé generace na celkovém počtu obyvatel kraje po HI. městě Praze, kde byla zjištěna nejnižší hodnota. Naopak nejvýraznější procentuální zastoupení osob do 29 let bylo patrné ve Středočeském kraji, kde podíl činil 32,6 %, což souvisí se stěhováním mladých lidí směřujících do širšího zázemí hlavního města. Z genderového porovnání poté vychází, že v populaci mladší 29 let ženy v Plzeňském kraji v roce 2016 tvořily 48,8 %.

Osoby ve věku 0–29 let podle obcí a SO ORP Plzeňského kraje k 31. 12. 2016

Osoby ve věku 0–29 let podle obcí a SO ORP k 31. 12. 2016

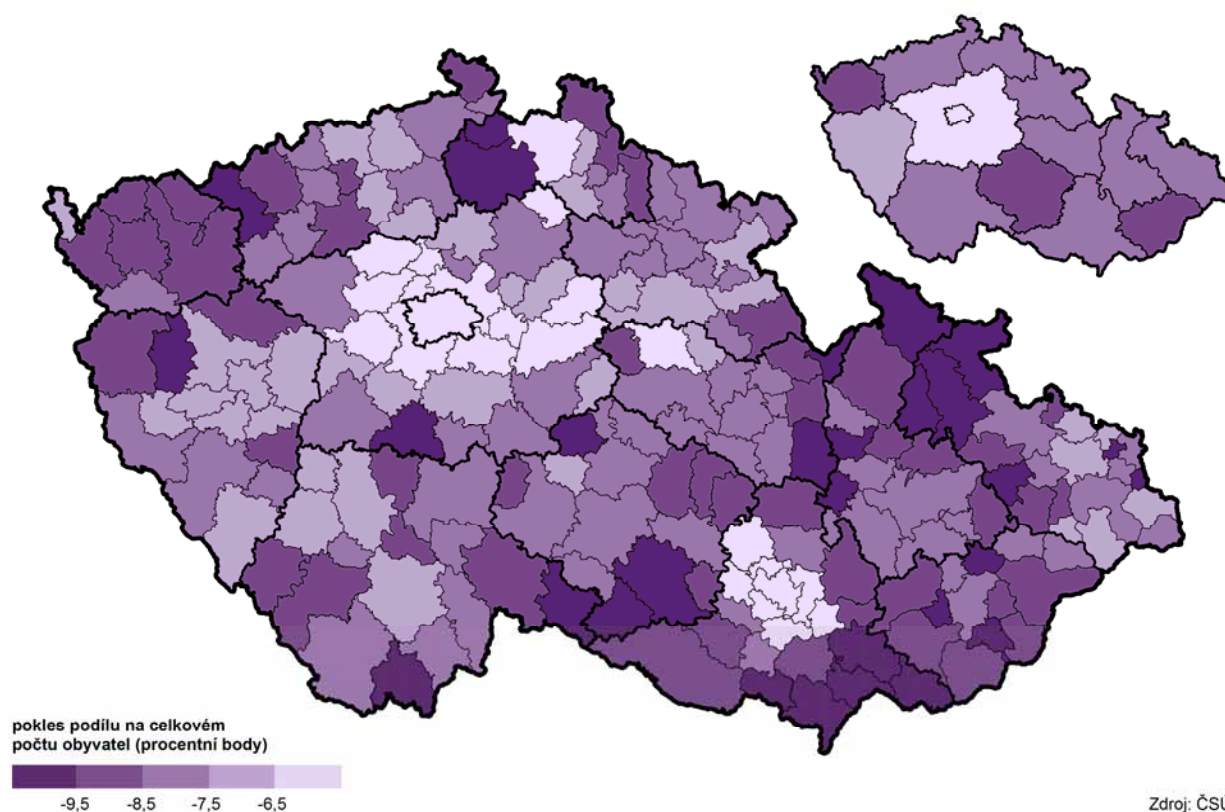

Z podrobnějšího zaměření na jednotlivé věkové kategorie mladé generace je zřejmé, že k výraznějšímu poklesu došlo zejména v případě 15–29letých, tzn. osob narozených mezi lety 1987–2001. Jejich podíl na celkové populaci Plzeňského kraje se za posledních 16 let snížil z 22,9 % na 15,7 %. Na počátku sledovaného období se do tohoto věku dostávaly populačně silné ročníky 70. let, kdy došlo ke zvýšení porodnosti vlivem přijetí pronatalitních opatření.

Postupně však tato věková kategorie přestala být dotována z mladší generace dětí, jejichž počet se snížil. Jednalo se o vliv špatné sociální i ekonomické situace před rokem 1989 a následné transformace české společnosti v 90. letech. Na začátku tisíciletí bylo možné v Plzeňském kraji pozorovat postupné mírné navyšování počtu dětí v nejmladší věkové kategorii 0–4 let, jakožto důsledek reprodukčního chování silných ročníků žen ze 70. let, u kterých je již patrný rostoucí věk při narození dítěte. Tato kulminace vrcholí v roce 2011, kdy počet dětí do věku 4 let dosáhl maximální hodnoty 31 291 a od této doby klesá.

Index stáří, udávající počet obyvatel ve věku 65 a více let na 100 osob mladších 15 let, vzrostl v rámci sledovaného časového období 2001–2016 z 92,9 až na současnou hodnotu 126,7. Vyrovnané úrovně tj. stobodové hranice v Plzeňském kraji bylo dosaženo již v roce 2005. Přestože obvykle oba protichůdné trendy podílející se na stárnutí populace a tedy zvyšování indexu stáří probíhají současně, je zřejmé, že v rámci Plzeňského kraje se výrazněji projevilo stárnutí ve vrcholu věkové pyramidy. Ve srovnání s republikovým průměrem (120,7) se Plzeňský kraj nachází výrazně nad touto hranicí. Mezi kraji se řadí na třetí místo s nejvyšším indexem stáří za kraje Královéhradecký a Zlínský.

Podíl věkové kategorie 0–14 let v kraji od roku 2001 mírně klesal až do roku 2008, kdy dosáhl svého minima (13,8 %) a následně rostl na současnou hodnotu 15,2 %. Rozdílný je vývoj u seniorů, kde po celou dobu dochází ke konstantnímu výraznému růstu podílu z naměřené hodnoty 14,4 % v roce 2001 až na hodnotu 19,2 % v roce 2016.

K dalším ukazatelům charakterizujícím věkovou strukturu obyvatel patří i index ekonomického zatížení. Vypovídá o poměru ekonomicky neaktivní složky populace (počtu seniorů a dětí) k počtu obyvatel v ekonomicky aktivním věku. Index ekonomického zatížení dosáhl v Plzeňském kraji výše 52,3 a pohybuje se tak mírně pod republikovým průměrem. Z retrospektivního pohledu zaznamenáváme rostoucí tendence, a to zejména vlivem růstu počtu starší ekonomicky neaktivní generace.

Okres Tachov v rámci územní struktury Plzeňského kraje patří k okresům s nejvyšším podílem mladé generace. Podíl osob ve věku 0–29 let dosáhl výše 32,5 % z celkového počtu obyvatel kraje a index stárí má nejnižší hodnotu 108,2. Naopak za nejstarší v kraji je možné považovat okresy Klatovy a Plzeň-město.

Průměrný věk dosáhl v Plzeňském kraji hodnoty 42,5 let, což je o 3 roky víc než tomu bylo před 16 lety. Zároveň se jedná o nadprůměrnou hodnotu v rámci České republiky, kde průměrný věk činil 42,0 let. V mezikrajském porovnání dosáhl Plzeňský kraj třetí nejvyšší hodnoty po Zlínském a Královéhradeckém kraji. Obecně platí, že ženy se v průměru dožívají vyššího věku než muži, a to v případě Plzeňského kraje o 2,4 roku (ženy 43,7 a muži 41,3 let).

Narození a jejich struktura

Mezi příčiny snižujícího se počtu mladé generace patří zejména nepříznivý vývoj porodnosti a plodnosti související s ekonomickým vývojem, rodinou politikou, ale také obecně se změnou hodnot. Z celkového počtu 5 940 živě narozených dětí v Plzeňském kraji v roce 2016 se jich 47,3 % narodilo matkám do 29 let věku.

Nejen v souvislosti se snižující se porodností, ale také se zvyšujícím se průměrným věkem matek při narození dítěte došlo od roku 2001 ke snížení počtu dětí narozených matkám do 29 let o 863. Zatímco v roce 2001 dosahoval průměrný věk prvorodiček 25,2 let věku, v roce 2016 se již pohyboval na hodnotě 28,5 let. Bez ohledu na pořadí dítěte pak průměrný věk rodiček v Plzeňském kraji překročil hranici 30 let již v roce 2011 a nyní se pohybuje na hodnotě 30,3 let, což je pátá nejnižší hodnota mezi kraji.

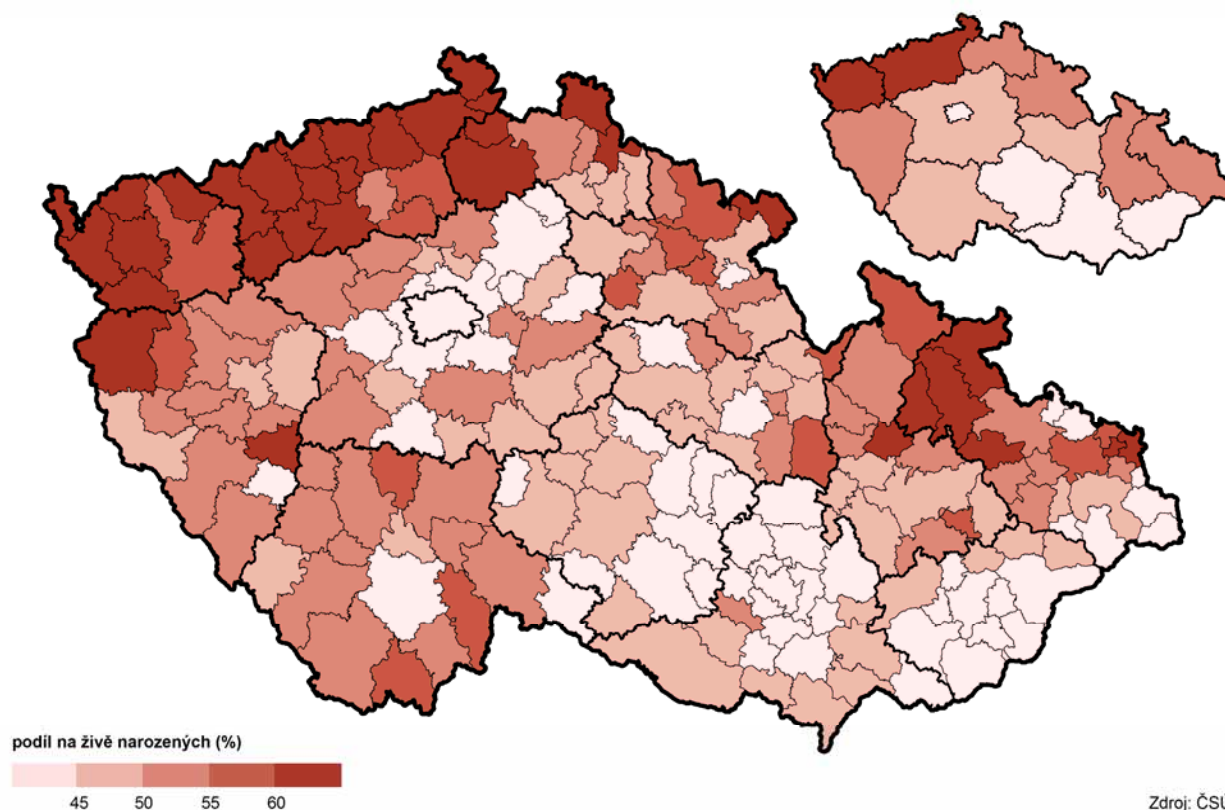
Tab. 1.1 Živě narození podle věku matky, pořadí dítěte a rodinného stavu matky

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Živě narození	6 100	6 385	6 412	6 242	5 566	5 768	5 510	5 674	5 861	5 940
z toho matkám ve věku do 29 let	3 396	3 339	3 256	3 097	2 709	2 790	2 635	2 646	2 765	2 808
podle věku matky (%):										
do 17 let	1,0	1,4	1,6	1,0	1,8	1,6	1,2	1,5	1,3	1,2
18–19 let	4,3	4,6	4,5	4,4	5,3	5,2	4,7	3,6	4,1	3,7
20–24 let	27,0	26,4	29,1	28,3	28,2	29,1	29,1	28,1	28,5	28,3
25–29 let	67,7	67,6	64,9	66,3	64,7	64,0	65,0	66,8	66,1	66,7
podle pořadí dítěte (%):										
první	61,7	64,2	65,3	63,8	63,8	64,2	64,4	64,2	63,5	64,4
druhé	31,3	29,4	29,1	29,7	29,4	29,5	28,4	28,6	29,1	27,5
třetí a další	6,9	6,4	5,6	6,5	6,8	6,2	7,2	7,3	7,3	8,2
podle rodinného stavu matky (%):										
svobodné	37,0	41,2	45,7	46,4	50,2	53,0	53,5	55,7	55,3	58,4
vdané	59,8	55,9	51,5	50,9	47,9	45,2	44,7	41,6	42,9	40,0

K nejmladším matkám bez ohledu na pořadí dítěte i v rámci prvorodiček patří obyvatelky Ústeckého a Karlovarského kraje, naopak nejstarší žijí v Hl. městě Praze. Tato skutečnost se odráží i v podílu živě narozených dětí matkám do 29 let. Hodnota podílu v Hl. městě Praze dosáhla pouze 28,9 % na rozdíl od Karlovarského kraje, kde se mladým matkám narodilo přes 55 % z celkového počtu narozených dětí v kraji. Oblasti severozápadních Čech dominují také v podílu narozených dětí mimo manželství, jejichž podíl zde dosahuje přes 64 %.

V rámci kraje se 33,7 % z celkového počtu živě narozených dětí v roce 2016 narodilo v okrese Plzeň-město, kde byl mapován také nejnižší podíl dětí narozených mimo manželství, a to pouze 47,5 %. Naopak největší podíl narozených dětí mimo manželství byl v okrese Tachov, kde hodnota přesáhla 59 %.

Děti narozené mimo manželství podle SO ORP a krajů v roce 2016

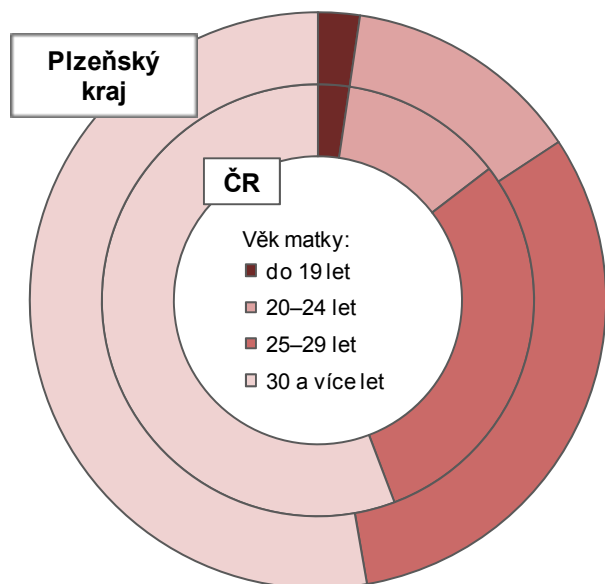

Při zaměření na konkrétní věkové kategorie v rámci matek do 29 let se nejvíce dětí (66,7 %) narodilo v Plzeňském kraji matkám mezi 25–29 roky věku, o něco méně (28,3 %) následně matkám ve věku 20–24 let. U 64,4 % případů mladých matek do 29 let se jednalo o jejich prvorozené dítě. Až do roku 2010

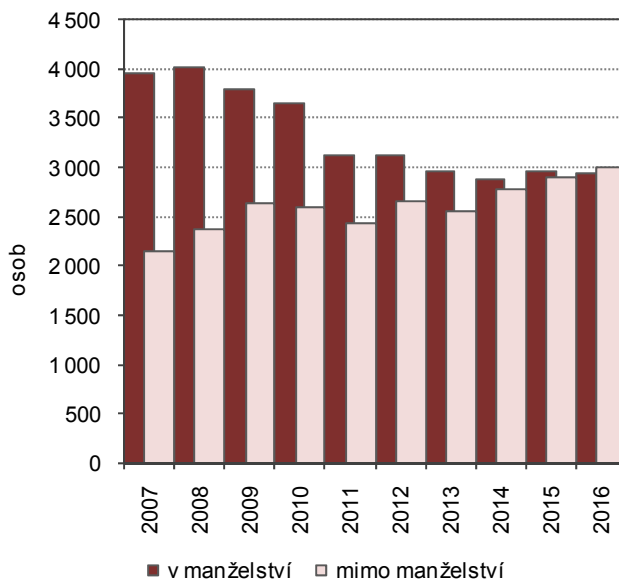
převažoval podíl živě narozených dětí vdaným matkám z mladé generace, od roku 2011 se většinový podíl přesunul na stranu svobodných matek a dále se navyšuje. V současnosti dosáhla hodnota podílu živě narozených dětí svobodným matkám do 29 let 58,4 %.

V souvislosti se společenskými změnami, kdy se snižuje sňatečnost a naopak zvyšuje počet nesezdaných párů s dětmi, dochází ke zvyšování počtu dětí narozených mimo manželství. Bez ohledu na věk matek se mimo manželství narodilo v roce 2016 více než polovina dětí v Plzeňském kraji. U matek do 29 let činil tento podíl dokonce přes 60 %.

Graf 1.1 Živě narození podle věku matky v roce 2016

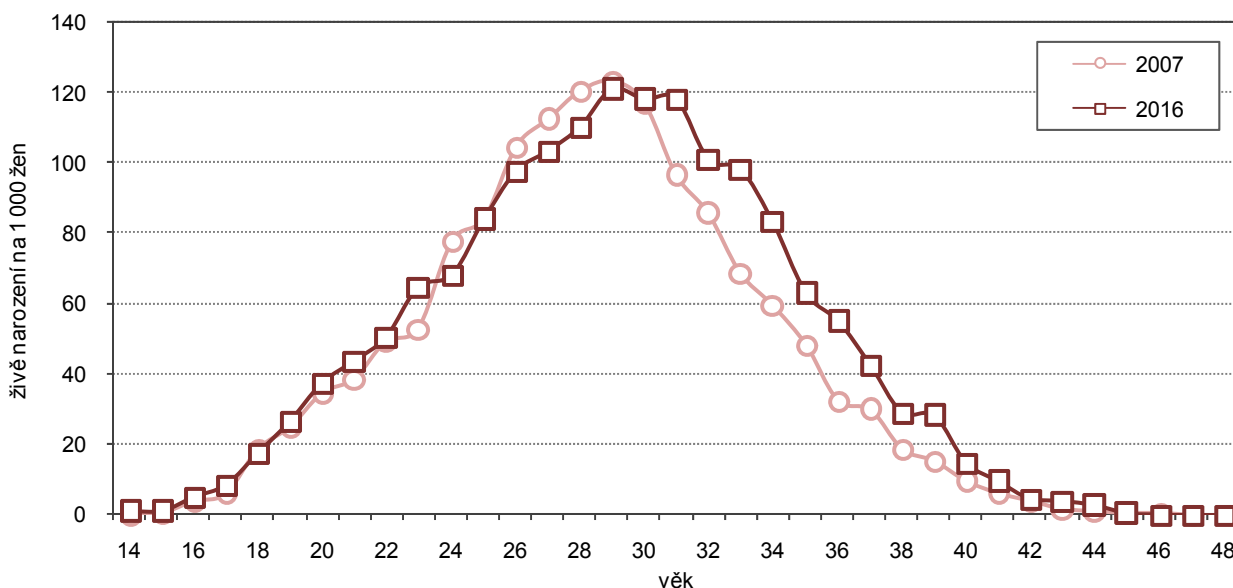

Graf 1.2 Živě narození v manželství a mimo manželství v Plzeňském kraji

Úhrnná plodnost, tj. průměrný počet dětí připadajících na jednu ženu při zachování věkově specifických měr daného roku, v roce 2016 dosáhla v Plzeňském kraji hodnoty 1,606 a jednalo se tak o nejvyšší mapovanou hodnotu za posledních deset let. Míra plodnosti v současné době dosahuje v kraji maximálních hodnot mezi 30.-34. rokem věku žen.

Graf 1.3 Míry plodnosti podle věku žen v Plzeňském kraji

V posledních 20 letech jsou mimo jiné patrné také změny v přístupu k potratům, kdy dochází k poklesu potratů, jejichž hodnota se v populaci Plzeňského kraje snížila mezi lety 2001–2016 o třetinu. Z celkového

počtu potratů v kraji se téměř v polovině případů jedná o umělá přerušení těhotenství. Největší počet (28,9 %) potratů byl mapován v okrese Plzeň-město.

Zásadní pokles potratovosti se projevil právě u mladých žen do 29 let věku, u kterých se od roku 2001 snížil počet potratů na polovinu. Na celkovém počtu potratů v kraji v roce 2016 se mladé ženy podílely 40,9 %, což bylo mírně nad republikovým průměrem. Umělé přerušení těhotenství podstoupilo v roce 2016 celkem 392 žen do 29 let věku, což je o 686 méně, než tomu bylo v roce 2001. Žen do 29 let se tak týkalo jen 43,4 % případů umělého přerušení těhotenství mapovaných v Plzeňském kraji.

Nejvyšší míra potratovosti byla v Plzeňském kraji zaznamenána ve věkové kategorii 30–34 let, kde na 1 000 žen v tomto věku připadlo 24,7 potratů. Z hlediska míry indukované potratovosti se největší výskyt interrupcí mapuje ve věkových kategoriích 20–24 a 30–34 let.

Tab. 1.2 Míry potratovosti podle věku žen

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Míry potratovosti podle věku žen¹⁾										
15–19	11,7	11,3	11,5	9,0	9,2	11,3	10,0	10,8	8,3	7,3
20–24	22,5	22,1	20,9	19,3	19,2	21,9	21,5	22,1	18,7	18,2
25–29	30,8	29,4	28,1	26,2	28,4	27,9	26,2	26,8	24,6	22,1
30–34	31,5	31,3	28,5	28,7	29,8	28,2	28,5	29,6	25,9	24,7
35–39	23,6	23,2	20,7	24,0	22,0	22,5	21,7	22,4	19,3	17,5
40–44	9,2	9,5	9,4	9,5	8,8	8,9	8,0	8,1	9,3	8,3
45–49	0,9	1,0	0,9	1,3	0,9	1,2	0,8	0,9	0,7	0,9
15–49	19,6	19,3	18,0	17,8	17,8	18,1	17,3	17,7	15,6	14,3
Úhrnná potratovost ²⁾	0,648	0,637	0,597	0,586	0,589	0,605	0,580	0,601	0,532	0,494

¹⁾ počet potratů žen v určitém věku na 1 000 žen v daném věku

²⁾ průměrný počet potratů, který by připadl na jednu ženu za předpokladu, že by míry potratovosti podle věku zaznamenané ve sledovaném kalendářním roce zůstaly během jejího reprodukčního věku (15–49 let) neměnné

Zemřelí, příčiny úmrtí, naděje dožití

Po roce 1989 se do České republiky začínají dostávat kromě novějších a kvalitnějších léků také nové lékařské postupy, což bylo spolu se zlepšením poskytování zdravotní péče a větším důrazem na zdravější způsob života jednou z příčin poklesu úmrtnosti. V posledních letech však můžeme zaznamenat i mírné navýšování počtu zemřelých vlivem stárnutí populace, kdy se lidé dožívají vyššího věku.

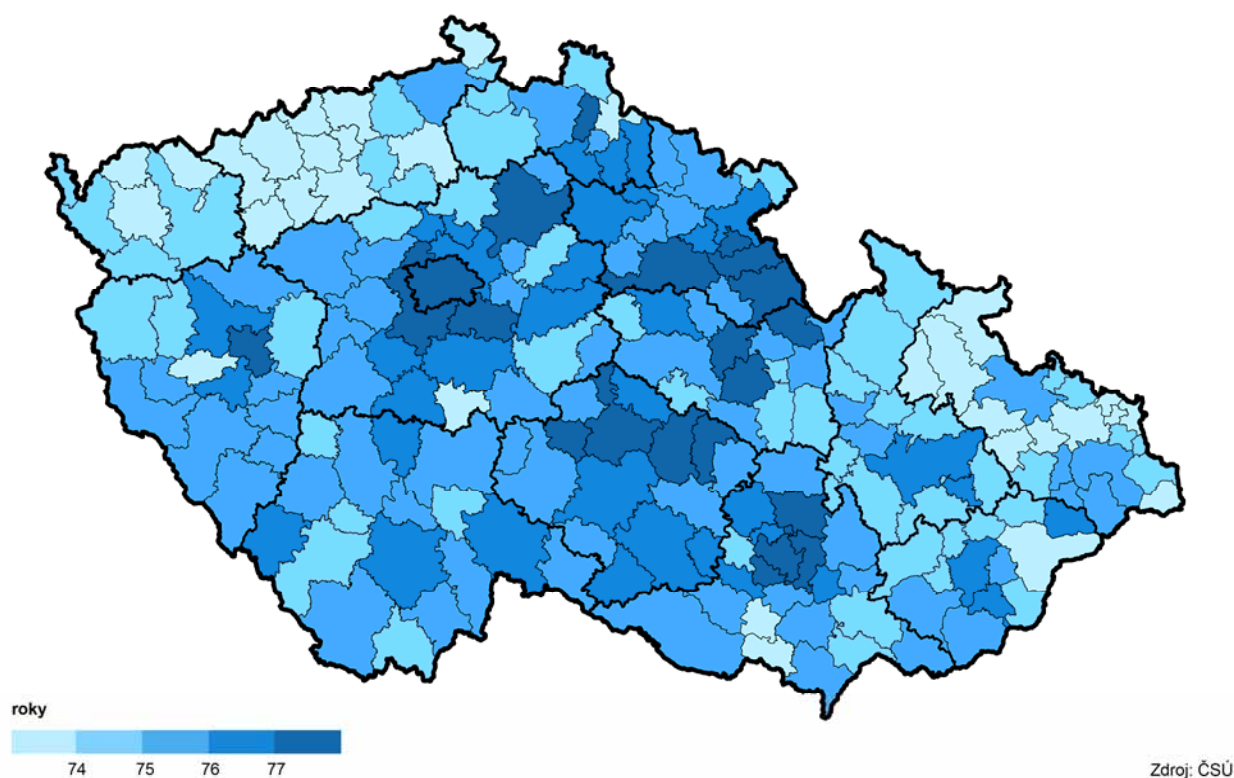
V roce 2016 bylo v Plzeňském kraji evidováno 6 153 úmrtí, z toho v 56 případech šlo o osoby mladší 29 let, což je o více než polovinu méně, než bylo evidováno v roce 2001 (115). Z mezikrajského srovnání vyplývá, že právě v Plzeňském kraji a Hl. městě Praze byl v roce 2016 nejnižší podíl zemřelých do 29 let věku. Konkrétně v rámci Plzeňského kraje byl nejnižší podíl mladých z celkového počtu zemřelých patrný v okrese Plzeň-jih (0,4 %) a Rokycany (0,5 %), naopak nejvyšší na Domažlicku (1,6 %).

V počtu zemřelých v mladém věku se zásadně odráží rozdílný způsob a styl života žen a mužů, kdy muži více riskují a ženy jsou naopak opatrnější a dbají více na zdravotní stav a prevenci. Muži v roce 2016 tvořili 73,2 % z celkového počtu zemřelých do 29 let věku, což je druhá nejvyšší hodnota v republice po Karlovarském kraji. Jejich zvýšená nadúmrtnost je v tomto věku spojována zejména s vnějšími příčinami nemocnosti a úmrtí, jako jsou v častých případech dopravní nehody a sebevraždy.

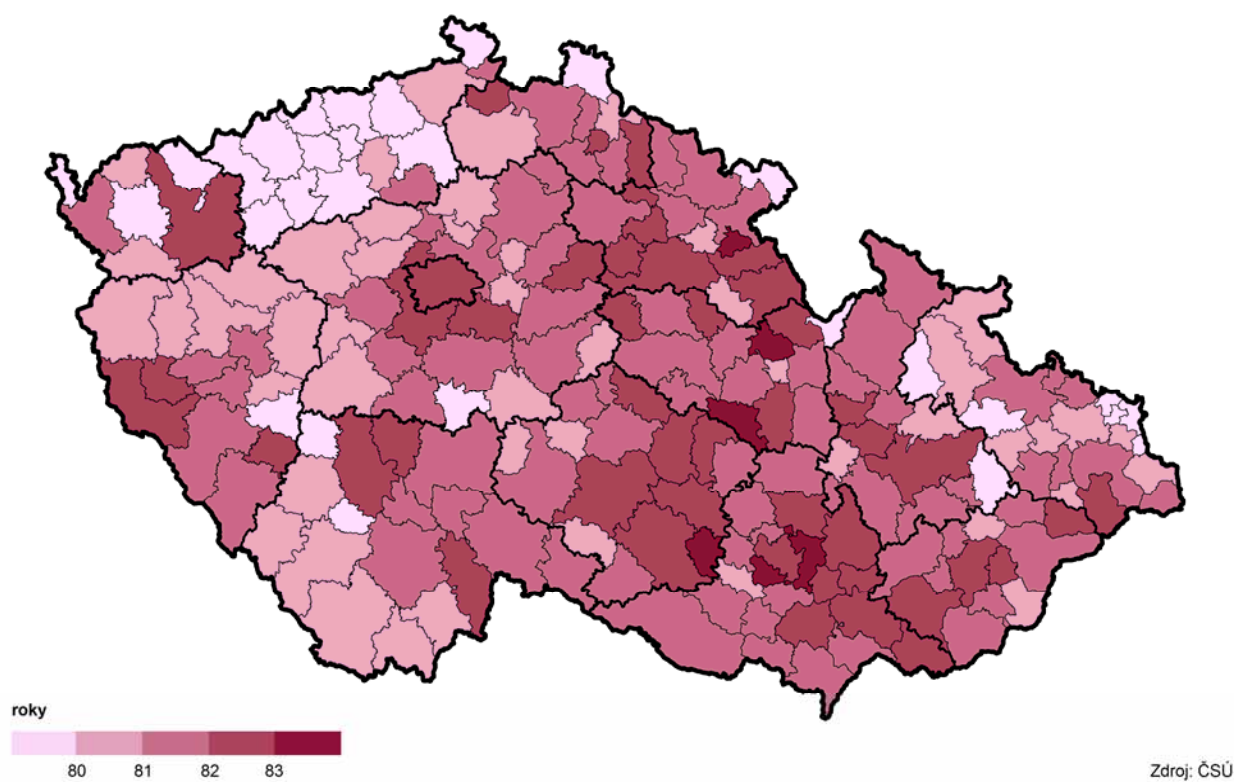
Novorozenecká úmrtnost se v Plzeňském kraji mezi lety 2001–2016 pohybovala kolísavě v rozmezí 0,9–2,4 úmrtí dětí do 28 dne věku na 1 000 živě narozených. V roce 2016 se hodnota ustálila na počtu 1,2 úmrtí, což ve srovnání s Českou republikou (1,7) představovalo podprůměrnou hodnotu. Obdobný vývoj byl mapován i v případě kojenecké úmrtnosti, kde se hodnota 2,2 úmrtí dětí do 1 roku života na 1 000 živě narozených v Plzeňském kraji pohybovala pod republikovým průměrem (2,8).

Díky poklesu intenzity úmrtnosti ve vyšším věku vlivem zkvalitnění zdravotní péče dochází k postupnému prodlužování naděje dožití. Obecně pak platí, že ženy se dožívají průměrně vyššího věku než muži, což je důsledkem nejen zdravějšího životního stylu, přístupu ke zdravotní péči, ale také genetických předpokladů. Při narození má muž v Plzeňském kraji naději dožít se v průměru 76,3 let na rozdíl od ženy, kde se hodnota pohybovala v dvouletém období 2015–2016 až kolem 81,4 let. U mužů hodnota za posledních 16 let v kraji vzrostla o 4,2 roky, u žen jen o 3,3.

Naděje dožití mužů při narození podle SO ORP v období 2012–2016

Naděje dožití žen při narození podle SO ORP v období 2012–2016

Sňatky, rozvody

Stejně jako ve všech oblastech demografického vývoje i v rámci klesajících tendencí sňatečnosti se projevuje vliv demokratizace společnosti v 90. letech. Jedinci získávají možnost individuálního životního stylu a zároveň se do sňatkového věku postupně dostávají generace, pro něž je alternativa manželského života již samozřejmostí. Důsledek je však možné spatřovat také v nepříznivých ekonomických podmínkách, kdy spolu s rostoucími životními náklady nejsou mladí lidé dostatečně ekonomicky zabezpečeni, a proto odkládají vstup do manželství.

Tab. 1.3 Sňatky podle bydliště ženicha

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Sňatky	2 989	2 763	2 528	2 545	2 454	2 498	2 367	2 519	2 638	2 857
z toho ženichové ve věku:										
do 19 let	11	14	7	6	6	9	5	1	5	7
20–24 let	252	206	167	175	151	163	154	127	151	171
25–29 let	1 010	863	711	738	664	606	573	632	644	708
z toho nevěsty ve věku:										
do 19 let	69	59	34	40	23	28	23	16	28	29
20–24 let	587	504	431	424	382	383	318	340	350	372
25–29 let	1 175	1 059	952	928	868	864	826	856	924	953
Sňatky mužů ve věku do 29 let	1 273	1 083	885	919	821	778	732	760	800	886
podle rodinného stavu ženicha:										
svobodný	1 236	1 054	863	901	806	764	718	752	784	872
rozvedený	37	29	22	18	15	14	14	8	16	14
Sňatky žen ve věku do 29 let	1 831	1 622	1 417	1 392	1 273	1 275	1 167	1 212	1 302	1 354
podle rodinného stavu nevěsty:										
svobodná	1 720	1 520	1 346	1 330	1 208	1 228	1 121	1 173	1 253	1 306
rozvedená	111	100	71	61	65	47	46	39	49	48

V roce 2016 bylo v Plzeňském kraji uzavřeno 2 857 sňatků, z nichž nejvíce bylo realizováno v okrese Plzeň-město (34,0 %). Z věkové struktury ženichů a nevěst vstupujících do manželství je zřejmé, že u žen vrcholí sňatečnost mezi 26–28 lety, na rozdíl od mužů, kde se vyšší počty sňatků objevují až v pozdějším věku. Tato skutečnost se odráží i v hodnotách průměrného věku při prvním sňatku, který se v Plzeňském kraji postupně zvýšil z hodnot 27,5 let u mužů a 24,8 let u žen v roce 2001 na hodnoty 32,1 let u mužů a 29,4 let u žen v roce 2016. Mapování regionálních diferencí sňatečnosti v České republice odhalilo vyšší podíl mladých nevěst i ženichů mimo jiné v oblastech, kde tato skutečnost koresponduje s vyšším podílem věřících (Vysočina, Zlínský kraj). Naopak nižší hodnoty byly zřejmé v problémových, hospodářsky slabých regionech severozápadních Čech, ale také v Hl. městě Praze.

V rámci sňatečnosti je možné pozorovat určité sezónní trendy, které se projevují nejvyššími počty sňatků v letních měsících, a naopak výrazně klesají např. v květnu. Tento pokles je možné připisovat i lidovým pověrám, které se k tomuto měsíci váží.

Tab. 1.4 Rozvody

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Rozvody	1 734	1 604	1 543	1 626	1 630	1 452	1 613	1 374	1 462	1 380
z toho:										
s nezletilým dítětem (%)	60,1	57,7	59,8	57,3	59,3	59,4	61,7	58,7	59,8	58,9
do 1 roku trvání manželství	25	21	29	11	22	18	21	14	16	15
Rozvody mužů ve věku do 29 let	180	170	139	113	107	106	95	89	85	65
z toho:										
s nezletilým dítětem (%)	50,0	51,2	50,4	52,2	51,4	57,5	46,3	59,6	48,2	53,8
do 1 roku trvání manželství	11	14	17	3	11	3	9	4	6	2
Rozvody žen ve věku do 29 let	331	312	240	232	200	199	191	193	169	159
z toho:										
s nezletilým dítětem (%)	55,3	54,8	55,8	53,4	56,0	66,3	56,5	56,0	55,0	59,1
do 1 roku trvání manželství	15	13	20	5	14	6	11	5	6	6

V průběhu roku 2016 soudy v Plzeňském kraji rozvedly 1 380 manželských párů, což je o 18,6 % méně než tomu bylo na začátku tisíciletí. Klesající počet rozvodů ve své podstatě koresponduje s klesajícím počtem

sňatků. Podle specifikace rozvodů na základě délky manželství jsou zřejmé dva krizové milníky. Nejčastěji k rozvodům v roce 2016 docházelo po 15 a více letech manželství (39,8 %). Téměř čtvrtina manželství však byla rozvedena již po 5–9 letech manželství.

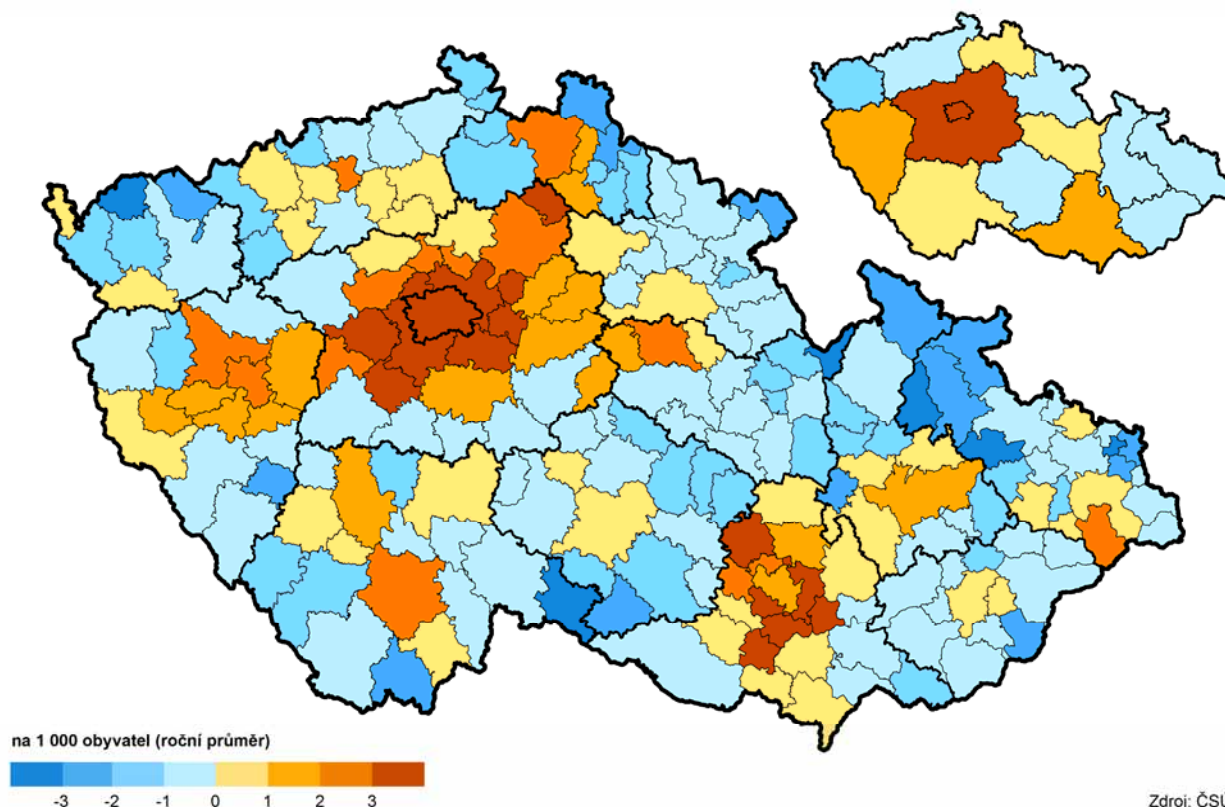
V souvislosti s odkládáním manželství do vyššího věku dochází i k poklesu případů rozvedených mužů i žen ve věkových kategoriích do 29 let věku. Konkrétně ve věkové kategorii do 24 let věku mužů došlo v Plzeňském kraji k poklesu počtu rozvodů v časovém období 2001–2016 o více než 90 %, u žen se počet ve stejné kategorii snížil o 85,5 %. Ve věkové kategorii 25–29 let došlo u mužů ve sledovaném období ke snížení o více než 80 % na rozdíl od žen, u nichž se počet rozvodů v tomto věku snížil pouze o 68,8 %. I přes pokles byla právě v Plzeňském kraji zaznamenána nejvyšší rozvodovost žen ve věkové kategorii 25–29 let v mezikrajském srovnání a zároveň druhá nejvyšší rozvodovost celkového počtu žen do 29 let věku.

Mezi okresy Plzeňského kraje se k těm s nejvyšší rozvodovostí mladých žen zařadil okres Rokycany, kde tvořily téměř 18 % z celkového počtu rozvodů. Naopak mladí rozvedení mužů dominovali v okrese Klatovy (6,6 %).

Stěhování, dlouhodobá migrace

Demografické změny, které území ovlivňují, však nemusí souviset pouze s přirozeným pohybem obyvatel. Svoji úlohu zde plní i migrace, která může vzhledem k odlišným charakteristikám bydlících a stěhujících se osob významně měnit strukturu obyvatel zejména menších územních celků. V souvislosti s vývojem migračních trendů je nutné si uvědomit, že se migrace nachází pod vlivem nejen sociálního a ekonomického chování společnosti, ale také např. legislativních a jiných změn.

Přírůstek/úbytek stěhování obyvatel ve věku do 29 let podle SO ORP a krajů v letech 2011–2016

Z dlouhodobého hlediska je Plzeňský kraj migračně ziskový. Za posledních 16 let bylo záporné migrační saldo mapováno pouze v roce 2001 a 2010. V roce 2016 se do Plzeňského kraje přistěhovalo celkem 6 189 obyvatel, což je o 2 207 více než počet obyvatel, který kraj za stejné období opustilo. Celkově tak migrační saldo dosáhlo hodnoty 3,8 ‰, což je třetí nejvyšší hodnota mezi kraji po HI. městě Praze a Středočeském kraji. Nejvyšší úbytek stěhování byl naopak zaznamenán v případě Karlovarského kraje (-2,4 ‰).

Na celkovém počtu přistěhovaných do kraje se z 17,4 % podílely děti do 14 let a 31,6 % mladí ve věku 15–29 let. V případě nejnižší věkové kategorie se jedná o stěhování zejména nejmenších dětí spolu s rodiči, kteří se snaží stabilizovat bytové poměry po příchodu do nové životní fáze. Následně dochází k útlumu stěhování dětí, na který navazuje výrazný nárůst, což je zřejmé ve věkové kategorii 15–29 let, kdy zejména po dosažení plnoletosti začínají mladí lidé svou vlastní migrační aktivitu. Mezi faktory ovlivňující motivaci mladých lidí patří nejprve vzdělání, a tedy zejména vysokoškolské studium, a později zaměstnání. Poté co se dostávají do věku, kdy zakládají rodiny, dochází k usazení a poklesu jejich migračních aktivit. Toto následné období se vlivem změn v demografickém chování posouvá v průběhu vývoje do vyššího věku.

Tab. 1.5 Přistěhovaní do kraje a vystěhovaní z kraje podle věku

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Přistěhovaní do kraje	9 983	11 396	6 484	4 828	4 279	4 761	5 160	5 365	5 594	6 189
z toho ve věku:										
0–14 let	880	869	751	763	743	809	900	1 002	1 022	1 077
15–29 let	3 997	4 910	2 598	1 693	1 411	1 467	1 632	1 692	1 760	1 957
Vystěhovaní z kraje	3 893	3 443	4 801	5 072	3 504	3 548	3 827	3 624	3 655	3 982
z toho ve věku:										
0–14 let	523	512	499	618	603	617	676	767	722	749
15–29 let	1 364	1 151	1 624	1 626	1 018	975	1 169	1 069	1 009	1 124
Přírůstek/úbytek stěhovaním	6 090	7 953	1 683	-244	775	1 213	1 333	1 741	1 939	2 207
z toho ve věku:										
0–14 let	357	357	252	145	140	192	224	235	300	328
15–29 let	2 633	3 759	974	67	393	492	463	623	751	833

K největšímu přírůstku stěhování dochází především v okrese Plzeň-město a okolních okresech, kde je patrný vliv dostupných pracovních příležitostí přímo v Plzni, ale také lokalizovaných podél dálnice D5. Naopak nejméně obyvatel se koncentruje do okresu Tachov a do oblasti okresu Klatovy, který byl v roce 2016 dokonce migračně ztrátový. Jedná se o oblasti s vyšší nezaměstnaností, které jsou vzdálené od větších středisek, čímž ztrácí na atraktivitě zejména pro mladší generaci.

Kromě stěhování probíhajícího přes hranice kraje se migrace odehrává i uvnitř. Vnitrokrájská migrace je tvořena stěhováními mezi obcemi uvnitř nebo mezi okresy v rámci kraje. V roce 2016 bylo zaznamenáno 10 327 případů stěhování uvnitř Plzeňského kraje, z nichž v 49,5 % šlo o osoby do 29 let věku.

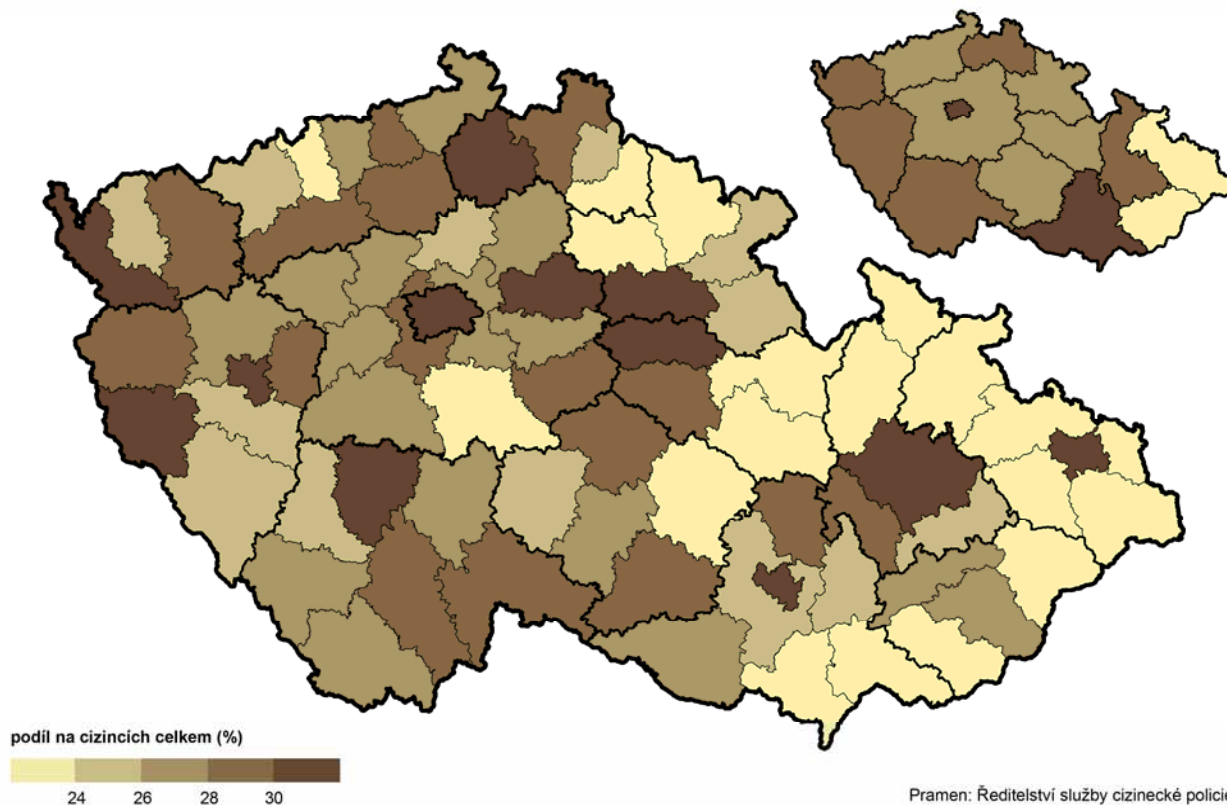
Tab. 1.6 Cizinci ve věku 0–29 let (stav k 31. 12.)

	2004	2008	2012	2016
Cizinci ve věku do 29 let celkem	5 062	11 176	8 115	8 478
v tom: muži	2 611	6 433	4 236	4 437
ženy	2 451	4 743	3 879	4 041
v tom ve věku:				
0–14 let	1 394	1 962	2 274	3 034
15–19 let	516	1 077	828	949
20–24 let	1 344	3 676	1 671	1 621
25–29 let	1 808	4 461	3 342	2 874
z toho podle státního občanství :				
Vietnam	1 425	3 030	2 567	2 272
Slovensko	1 046	2 398	2 096	1 985
Ukrajina	1 581	3 043	1 557	1 722
Rumunsko	243	317	397	599
Bulharsko	26	86	174	382
Rusko	60	107	102	249
Polsko	15	147	168	130
Německo	39	464	232	128
Mongolsko	49	420	55	65

Ke konci roku 2016 žilo v Plzeňském kraji celkem 29 331 cizinců, což je 5,9 % všech cizinců v rámci ČR, a jejich počet v průběhu let narůstá. Z celkového počtu cizinců v kraji tvořily téměř 29 % osoby do 29 let věku, a to zejména v nejmladší věkové kategorii do 14 let a ve věkové kategorii mezi 25.–29. rokem života. Právě mladí cizinci sem směřují zejména za prací, což se projevilo ve více než 50% koncentraci cizinců do 29 let v rámci okresu Plzeň-město, který disponuje velkým množstvím pracovních pozic ve výrobě

(např. automobilových dílů, klimatizací, televizí apod.), i pro méně kvalifikované zaměstnance. Ze stejného důvodu byl zřejmý i vysoký podíl mladých cizinců v okrese Tachov, kterým nejen prochází dálnice D5, ale bezprostředně sousedí s německým pohraničím. Z celkového počtu 8 478 cizinců ve věku 0–29 let tvořili v roce 2016 v kraji 52,3 % muži.

Cizinci ve věku 0–29 let podle okresů a krajů k 31. 12. 2016

Nejpočetnější skupinu cizinců do 29 let v Plzeňském kraji tvořily osoby vietnamské národnosti, kterých bylo k 31. 12. 2016 celkem 2 272, což je 26,8 % všech mladých cizinců v regionu. Mezi další nejvíce zastoupené národnostní skupiny patřily osoby ze Slovenska (23,4 %) a Ukrajiny (20,3 %). K dalším národnostem, které do Plzeňského kraje směřují zejména za prací, patří také Rumuni, Bulhaři, Rusové a Poláci. Geografická blízkost s Německem do kraje přivedla přes 128 mladých Němců.

Obyvatelstvo podle SLDB 2011 (rodinný stav, národnost, víra)

Z výsledků Sčítání lidu domů a bytů v roce 2011 vyplývá, že v Plzeňském kraji celkem žilo celkem 185 466 obyvatel do 29 let, což je 32,5 % z celkové populace na tomto území. Podle hodnocení způsobu bydlení mladá generace žila z 97,1 % v bytech (bytových, rodinných), což je mírně pod republikovým průměrem. Z celkového počtu mladých lidí bydlelo 2 910 v některém z typů zařízení, 2 307 mimo byty (bez zařízení) a 110 jich je vedeno jako bezdomovci, což je pátý nejnižší počet mezi kraji. Z regionálního hlediska se největší podíl mladá generace vyskytoval v okrese Tachov, kde osoby do 29 let tvořily 34,7 % z celkového počtu obyvatel okresu.

Mezi základní demografické charakteristiky obyvatelstva patří rodinný stav, podle kterého je možné osoby rozdělit na svobodné, ženaté, rozvedené či ovdovělé. Vývojové trendy jsou v případě této charakteristiky u sledované věkové kategorie mezi 15–29 lety zásadně ovlivněny zejména klesající sňatečností. Ve srovnání s ostatními kraji ČR byl v Plzeňském kraji mapován třetí nejnižší podíl svobodných obyvatel v uvedené věkové kategorii po Hl. městě Praze a Středočeském kraji. V rámci kraje byl nejvyšší podíl na celkovém počtu obyvatel vdaných a ženatých v okrese Rokycany a Plzeň-jih.

Tab. 1.7 Obyvatelstvo podle rodinného stavu, pohlaví a věku

Zdroj: SLDB 2011

	Muži celkem	z toho				Ženy celkem	z toho			
		svobodní	ženatí	rozvedení	ovdovělí		svobodné	vdané	rozvedené	ovdovělé
Počet obyvatel	282 137	124 170	123 377	26 438	7 475	288 264	98 019	122 284	32 452	35 151
v %	100,0	44,0	43,7	9,4	2,6	100,0	34,0	42,4	11,3	12,2
z toho ve věku 15–29 let	54 697	50 397	3 754	378	5	51 300	43 173	7 255	773	16
v %	100,0	92,1	6,9	0,7	0,0	100,0	84,2	14,1	1,5	0,0
v tom ve věku:										
15–19	28,6	31,0	0,3	0,8	20,0	28,6	33,8	0,8	0,4	-
20–24	33,9	35,7	12,4	9,5	40,0	34,5	37,8	17,7	12,2	18,8
25–29	37,4	33,3	87,3	89,7	40,0	36,9	28,4	81,6	87,5	81,3

Z celkového počtu mužů ve sledovaném věku tvořili svobodní muži 92,1 %, ženatí 6,9 % a rozvedení 0,7 %. Naopak u žen je zřejmé vstupování do manželství již v nižším věku. Tato skutečnost se projevila nižším podílem svobodných a vyšším podílem vdaných žen, který byl v této věkové kategorii více než dvojnásobný oproti mužům. Do manželství poté z více než 80 % u obou pohlaví vstupují obyvatelé až na hranici sledovaného věkového rozsahu.

Tab. 1.8 Obyvatelstvo ve věku 0–29 let podle národnosti, pohlaví a věku

Zdroj: SLDB 2011

	Obyvatelstvo ve věku 0–29 let	v tom (%)		v tom věková skupina (%)			
		muži	ženy	0–14	15–19	20–24	25–29
Počet obyvatel	185 466	51,5	48,5	42,8	16,4	19,6	21,2
z toho národnost:							
česká	122 983	50,8	49,2	44,0	17,0	19,0	20,0
moravská	77	37,7	62,3	18,2	9,1	32,5	40,3
moldavská	136	58,1	41,9	19,1	9,6	25,0	46,3
německá	95	40,0	60,0	34,7	14,7	21,1	29,5
polská	107	41,1	58,9	19,6	2,8	24,3	53,3
romská	104	55,8	44,2	32,7	17,3	22,1	27,9
ruská	66	45,5	54,5	18,2	24,2	19,7	37,9
slovenská	2 093	48,4	51,6	16,0	7,8	28,5	47,8
ukrajinská	1 026	49,9	50,1	27,7	13,9	19,9	38,5
vietnamská	1 342	54,3	45,7	33,8	11,9	28,0	26,2
neuveďeno	55 799	52,9	47,1	42,2	15,6	20,1	22,1

Při sčítání v roce 2011 bylo uvedení národnosti dobrovolné, přesto ze zjištěných dat je zřejmá národnostní homogenita i v případě mladé generace Plzeňského kraje stejně jako v celé republice, kde dominuje zastoupení české národnosti. Na základě zjištěných výsledků žilo v Plzeňském kraji více než 66,3 % obyvatel do 29 let věku české národnosti, z nichž v 50,8 % případech šlo o muže, a to nejčastěji v nejmladší kategorii 0–14 let. Další nejpočetnější skupinu tvořili občané slovenské (1,1 %), vietnamské (0,7 %) a ukrajinské (0,6 %) národnosti.

Tab. 1.9 Obyvatelstvo ve věku 0–29 let podle náboženské víry, pohlaví a věku

Zdroj: SLDB 2011

	Obyvatelstvo ve věku 0–29 let	v tom		v tom věková skupina			
		muži	ženy	0–14	15–19	20–24	25–29
Počet obyvatel	185 466	95 433	90 033	79 469	30 337	36 285	39 375
z toho (%):							
věřící - nehlásící se k církvi	4,1	3,8	4,4	2,4	3,9	5,4	6,5
věřící - hlásící se k církvi	5,3	5,3	5,3	5,0	5,1	5,4	6,1
z toho:							
Církev československá husitská	0,0	0,1	0,0	0,1	0,0	0,0	0,1
Církev římskokatolická	3,3	3,1	3,5	3,5	3,2	2,9	3,5
Českobratrská církev evangelická	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
bez náboženské víry	42,4	42,1	42,8	41,6	44,2	43,8	41,5
neuveďeno	48,1	48,8	47,4	51,0	46,7	45,4	45,9

Mezi další nepovinné otázky ve sčítání 2011 patřilo i náboženské vyznání obyvatel. Mezi věřící se při sčítání v Plzeňském kraji přihlásilo celkem 17 488 osob do 29 let, což byla necelá desetina obyvatel kraje v této

věkové kategorii. Jedná se také o pátý nejnižší podíl mezi kraji České republiky, kde je patrná klesající religiozita ve směru od západu k východu. Tradičně nejnižší podíl věřících osob do 29 let věku byl zaznamenán v severozápadních krajích Ústeckém (6,1 %) a Karlovarském (7,5 %). Naopak relativně nejvyšší podíl věřících byl mapován v moravských krajích, hlavně Zlínském, kde se k víře hlásí téměř třetina mladých obyvatel, a na Vysočině 22,8 %.

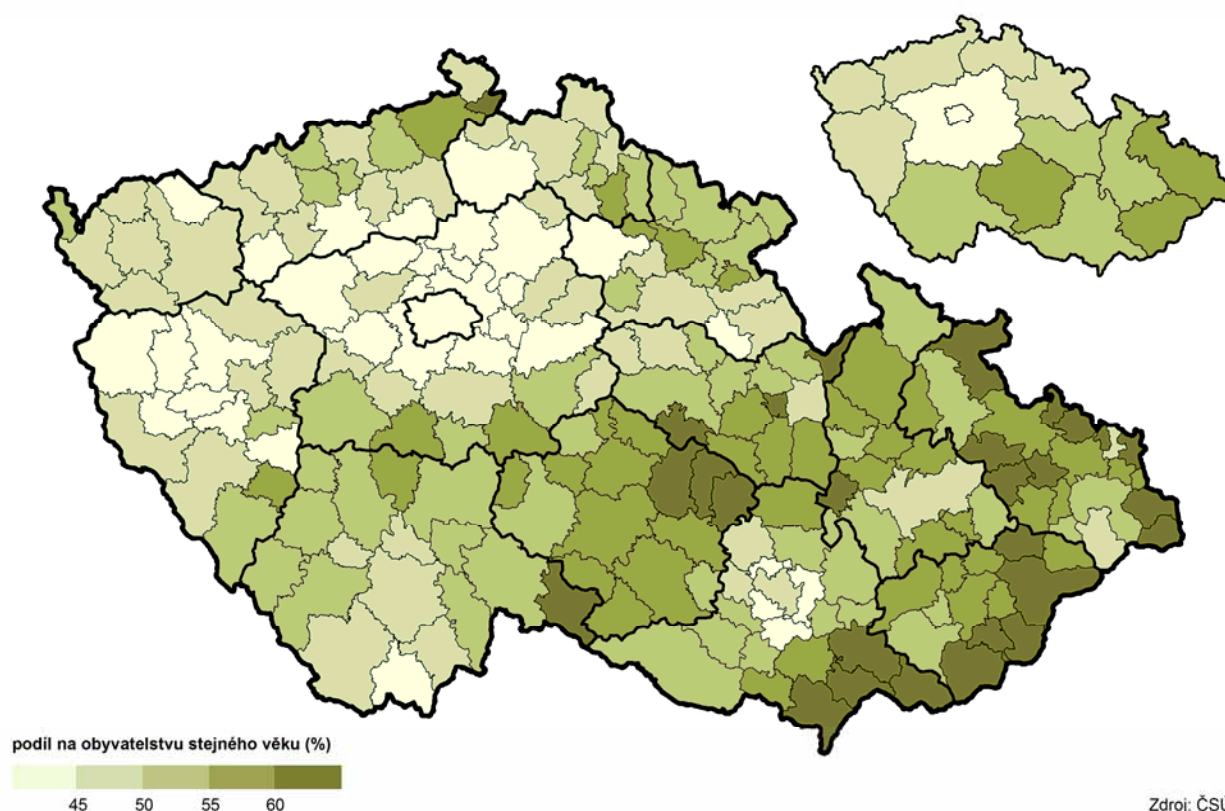
Z počtu mladých věřících v Plzeňském kraji se 5,3 % hlásilo ke konkrétní církvi, což byla nejčastěji církev římskokatolická. Obecně lze říci, že více věřících bývá žen než mužů. Téměř polovina obyvatel do 29 let se v otázce víry nevyjádřila a 42,4 % z nich uvedlo, že jsou bez náboženské víry.

Tab. 1.10 Obyvatelstvo ve věku 0–29 let podle místa bydliště matky v době narození, pohlaví a věku
Zdroj: SLDB 2011

	Obyvatelstvo ve věku 0–29 let	v tom		v tom věková skupina			
		muži	ženy	0–14	15–19	20–24	25–29
Počet obyvatel	185 466	95 433	90 033	79 469	30 337	36 285	39 375
v tom (%):							
narození v České republice	94,2	93,6	94,7	98,5	96,3	90,6	86,9
z toho:							
v obci bydliště	66,0	66,9	65,1	79,4	68,1	57,0	45,7
v jiné obci okresu	9,2	8,7	9,7	7,3	10,0	10,3	11,4
v jiném okrese kraje	9,1	8,4	9,7	6,7	8,7	10,4	12,8
v jiném kraji	7,2	6,9	7,5	3,9	6,2	9,3	12,5
narození v zahraničí	5,4	5,8	4,9	1,2	3,4	8,7	12,4
z toho ve Slovenské republice	1,7	1,6	1,8	0,3	0,7	2,5	4,5
nezjištěno	0,5	0,5	0,4	0,3	0,3	0,7	0,8

V případě mladé generace se nepředpokládají převažující a územně výrazné změny bydliště od bydliště matky v době jejich narození v souvislosti s věkem a migračním chováním sledované skupiny. Z obyvatel do 29 let věku v Plzeňském kraji v roce 2011 více než 66 % setrvalo v bydlišti matky, 9,2 % žilo v jiné obci okresu, 9,1 % v jiném okrese kraje a 7,2 % v jiném kraji. Juniorů se v České republice narodilo 94,2 % a v zahraničí 5,4 %.

Rodáci ve věku 25–29 let podle SO ORP a krajů podle SLDB 2011 (ze zjištěných hodnot)

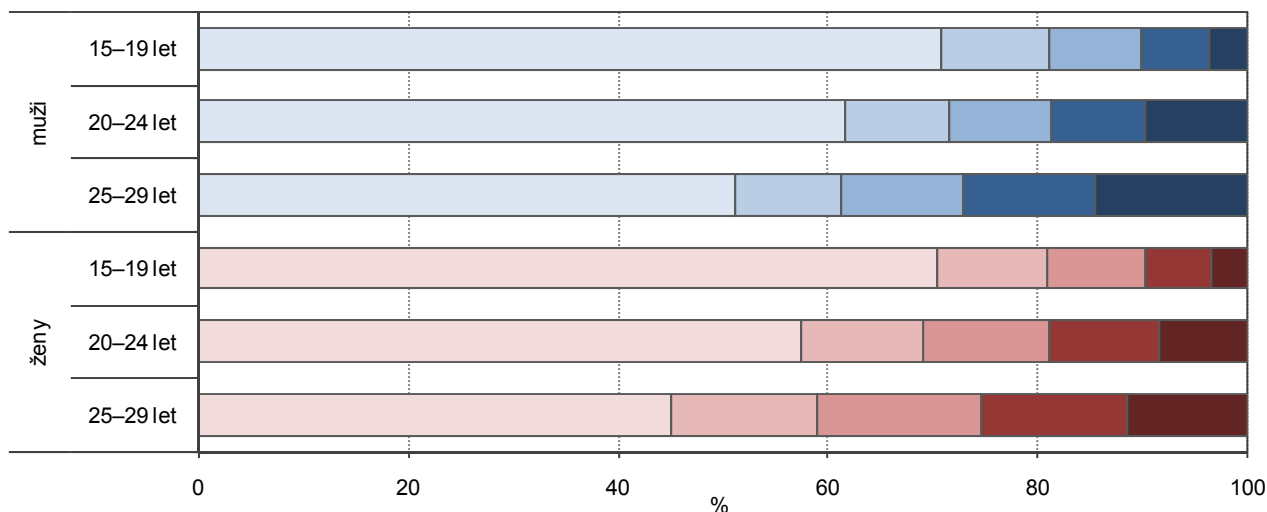

Mezikrajské srovnání podílu rodáků potvrzuje souvislost dlouhodobých migračních pohybů a jejich vliv na stabilitu obyvatelstva, která je výraznější na Moravě a ve Slezsku, na rozdíl od severních a západních Čech. V rámci okresů Plzeňského kraje se poté potvrzuje vyšší míra mladých rodáků v okrese, který je tvořen převážně velkým městem, tedy v tomto případě Plzní. Výrazně vyšší podíl rodáků do 29 let věku byl patrný také v okrese Klatovy.

Z genderového pohledu na mladou generaci se výraznější rozdíly projevují nejvíce až po 20. roku života, což je dáno tím, že mladí muži častěji zůstávají v bydlišti matky, na rozdíl od žen, které se vdávají v mladším věku a zároveň častěji při založení rodiny následují svého partnera do jeho trvalého bydliště.

Graf 1.4 Obyvatelstvo Plzeňského kraje podle místa narození (ze zjištěných hodnot)

Zdroj: SLDB 2011

Bydliště matky v době narození:

□ v obci bydliště □ v jiné obci okresu □ v jiném okrese kraje □ v jiném kraji □ v zahraničí

Projekce obyvatelstva do roku 2050

Na základě projekce obyvatelstva se v roce 2030 očekává, že v Plzeňském kraji bude žít 166 908 osob ve věku do 29 let. Oproti roku 2016 se tak předpokládá pokles počtu mladé generace o 6,5 %, což by představovalo v roce 2030 podíl na celkovém počtu obyvatel kraje 28,9 %. Při detailnějším zaměření na věkové kategorie by celkový počet obyvatel kraje podle předpokladů měl být tvořen z 13,2 % dětmi ve věku do 14 let a z 15,7 % osobami ve věku 15–29 let.

Tab. 1.11 Věková struktura obyvatelstva podle projekce

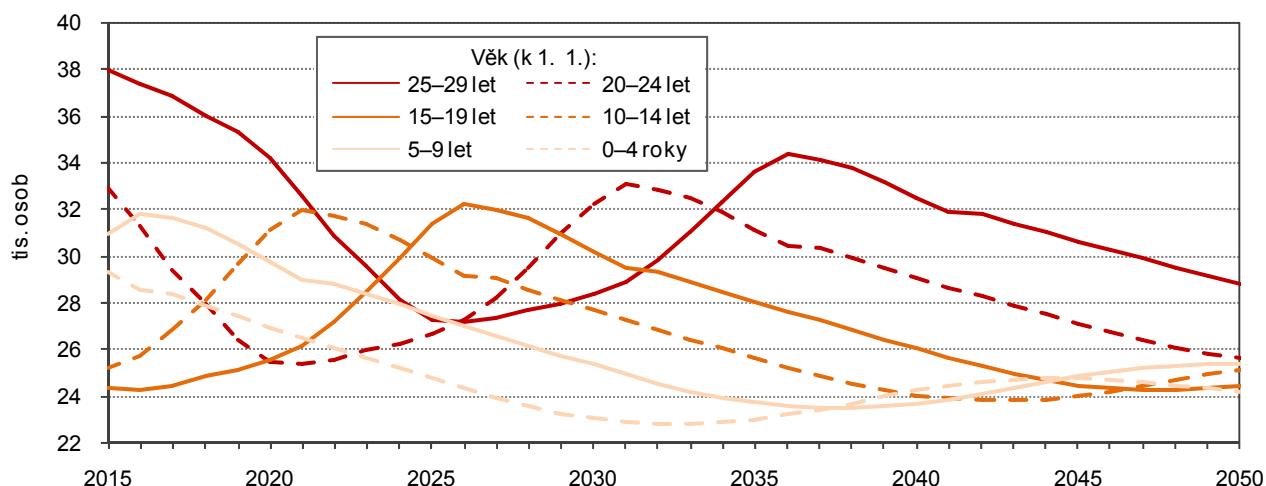
Zdroj: publikace ČSÚ Projekce obyvatelstva v krajích ČR do roku 2050

	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Obyvatelstvo celkem (k 1. 1.)	577 112	578 491	578 064	576 168	573 427	570 333	566 951
z toho ve věku 0–29 let	172 901	167 322	166 908	165 110	159 545	155 825	153 550
podíl v %	30,0	28,9	28,9	28,7	27,8	27,3	27,1
v tom ve věku (%):							
0–4 let	15,6	14,8	13,8	13,9	15,2	15,9	15,7
5–9 let	17,2	16,4	15,2	14,4	14,8	15,9	16,5
10–14 let	18,0	17,9	16,6	15,5	15,1	15,4	16,4
15–19 let	14,8	18,7	18,1	17,0	16,3	15,7	15,9
20–24 let	14,7	15,9	19,3	18,8	18,2	17,4	16,7
25–29 let	19,8	16,3	17,0	20,3	20,4	19,6	18,8

Do roku 2050 by se počet mladé generace měl postupně snížit až o 14,0 % ve srovnání s rokem 2016. Podíl na celkové populaci kraje již bude pouze 27,1 %, z toho 13,2 % by měly představovat děti mladší 14 let a zbylých 13,9 % obyvatelé mezi 15–29 roky věku.

Graf 1.5 Mladá generace podle věkových skupin v Plzeňském kraji do roku 2050

Zdroj: publikace ČSÚ Projekce obyvatelstvo v krajích ČR do roku 2050

V souvislosti s projekcí souběžně rostoucího počtu seniorů se očekává výrazné navyšování průměrného věku a indexu stáří. Do roku 2030 by se v Plzeňském kraji průměrně měli obyvatelé dožít o 3,2 roky a do roku 2050 dokonce o 5,7 let více než tomu bylo v roce 2016. V obou případech by se však jednalo o třetí nejvyšší navýšení mezi kraji České republiky. Mírnější vývoj než na většině území republiky je patrný i v pozvolnějším navyšování krizového poměru seniorů a mladé generace, který se zobrazuje indexem stáří. V rámci indexu stáří se předpokládá navýšení z 126,7 v roce 2016 na 184,4 v roce 2030. Do roku 2050 by se poté index stáří měl téměř zdvojnásobit na hodnotu 235,8, přesto by se mělo jednat o šestou nejvyšší hodnotu v mezikrajském porovnání

